

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2007. év október hó 9. napján megtartott nyilvános ülés alapján meghozta és 2007. év október hó 15. napján kihirdette a következő

í t é l e t e t :

A nyereségvágyból, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntette miatt a terheltek ellen folyamatban volt büntetőügyben a Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva, a Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.1193/2005/31. számú ítéletét a II. rendű terhelt tekintetében megváltoztatja:

E terhelt cselekményét bűnsegédként, nyereségvágyból, különös kegyetlenséggel és különös visszaesőként elkövetett emberölés büntettének minősíti, ezért őt 12 évi fegyházbüntetésre, valamint 10 évi közügyektől eltiltásra ítéli.

A feltételes szabadságból való kizárásra vonatkozó rendelkezést hatályon kívül helyezi.

Megállapítja, hogy e szabadságvesztés nem hajtható végre.

A II. rendű terheltnek a Miskolci Megyei Bíróság 1.B.654/1983/14. számú ítéletével kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztésből - amelynek kapcsán a feltételes szabadságot a Budai Központi Kerületi Bíróság a 7.B.XII.794/2004/27. számú, illetve a Fővárosi Bíróság a 26.Bf.XII.8838/2005/11. számú ítéletével már megszüntette - történő feltételes szabadságra bocsátásának legkorábbi időpontját a határozott tartamú szabadságvesztés időtartamáig, azaz 12 (tizenkettő) évi időtartamra elhalasztja.

Az ítélet egyéb rendelkezéseit a II. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A felülvizsgálati eljárás során felmerült 10.800 (tízezer-nyolcszáz) forint bűnügyi költséget az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A Fővárosi Bíróság a 2005. szeptember 7-én kihirdetett 14.B.58/2005/27. számú ítéletével a II. rendű terheltet bűnösnek mondta ki nyereségvágyból, különös kegyetlenséggel, különös visszaesőként elkövetett emberölés büntettségében mint bűnsegédet, s ezért őt - többszörös visszaesőként - 14 évi fegyházbüntetésre és a közügyektől 10 évi eltiltásra ítélte azzal, hogy feltételes szabadságra nem bocsátható. Egyidejűleg a Miskolci Megyei Bíróság 1.B.654/1983/14. számú ítéletével kiszabott életfogytig tartó fegyházbüntetésből engedélyezett feltételes szabadságot megszüntette.

A megállapított tényállás rögzíti, hogy a II. rendű terheltet a Miskolci Megyei Bíróság az 1.B.654/1983/14. számú - a Legfelsőbb Bíróság Bf.I.338/1984/3. számú végzése folytán 1984. május 24-én jogerőre emelkedett - ítéletével aljas indokból, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntette miatt, mint többszörös visszaesőt életfogytig tartó fegyházbüntetésre és 10 évi közügyektől eltiltásra ítélte. A II. rendű terhelt e büntetéséből 2003. január 30-án feltételes szabadságra került.

Az I. rendű és a II. rendű terhelt jól ismerte egymást, mivel korábban több büntetés-végrehajtási intézetben töltötték együtt a büntetésüket. A II. rendű terhelt - a „Kalapácsos” becenevű - I. rendű terheltről tudta, hogy erőszakot alkalmazva szokott pénzhez jutni, s ebből a célból egy kalapácsot tart magánál. 2004. február 19-én reggel az I. és II. rendű terhelt összetalálkozott a MÁV pályaudvar várótermében. Megreggeliztek, majd az I. rendű terhelt szükségletét elvégezni felszállt az első vágányon álló személyvonatra, ahol felfigyelt a 83 éves sértettre, akinek az ujján meglátta az aranygyűrűt. Elhatározta, hogy a gyűrűt megszerzi. Visszatért a váróterembe, magához vette a kalapácsot és tervének végrehajtásához segítségül hívta a II. rendű terheltet. Ezt követően együtt felszálltak a vasúti kocsiba. Amikor a figyelő feladatot ellátó II. rendű terhelt jelezte, hogy minden rendben van, az I. rendű terhelt legalább 3-4 alkalommal fejbe ütötte a kalapáccsal a sértettet. Ennek következtében a sértett eszméletét veszítette, a II. rendű terhelt azonban ennek ellenére egy esetben még arcul ütötte őt. Ekkor az I. rendű terhelt megkísérelte a sértett ujjáról lehúzni a gyűrűt. Minthogy ez nem sikerült, a sértett ujját eltörte, majd - a II. rendű terhelt zsebéből kivéve

egy kést - a sértett gyűrűt viselő ujját levágta. Eközben a II. rendű terhelt a sértett zsebeiben további értékek után kutatott. Végül a terheltek az eszméletlen sértettet magára hagyva a 28.000 forint értékű gyűrűvel eltávoztak a helyszínről. A gyűrűt egy közeli borozóban 5.000 forintért értékesítették, a pénzen pedig egyenlő arányban megosztottak.

A sértett a bántalmazás következtében többszöri benyomatos koponyacsont törést és a bal kéz III. ujjának leválasztódását szenvedte el, s a kórházba szállítását követően - gennyes tüdőgyulladás, légzési és keringési elégtelenség folytán - 2004. február 25-én elhunyt. Halála az I. rendű terhelttől elszenvedett bántalmazással ok-okozati kapcsolatban állt, míg a II. rendű terhelt részéről az arcra mért ütés esetében ez az okozati összefüggés nem volt megállapítható.

A cselekmény elkövetésének időpontjában a II. rendű terhelt teljes beszámítási képességgel rendelkezett.

E tényállást alapul véve az elsőfokú bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy a terheltek szándékegységben cselekedtek. A II. rendű terhelt tisztában volt azzal, hogy társa a dologelvétel érdekében az erőszakot a kalapács használatával fogja kifejteni, látta a fejre mért ütések, ugyanígy jelen volt a sértett ujjának levágásánál, s maga is kutatott az eszméletlen sértett ruházatában további értékeket keresve. A bántalmazás módját és intenzitását tekintve a terheltek felismerték a sértett halála bekövetkezésének reális lehetőségét, ám - mert értékeit mindenképpen meg akarták szerezni - aziránt közömbösen viseltettek. Ehhez képest a II. rendű terhelt szándékos segítségnyújtásban megnyilvánuló magatartása a többszörösen is súlyosabban minősülő emberölés büntettségéhez kapcsolódó bűnsegédi magatartásként értékelendő.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a II. rendű terhelt és védője által benyújtott fellebbezés alapján másodfokon a Fővárosi Ítéltábla járt el, s a 2006. november 23-án meghozott 2.Bf.1193/2005/31. számú ítéletével a II. rendű terhelt cselekményét bűnsegédként elkövetett rablás büntettségének minősítette, a fegyházbüntetés tartamát pedig 6 évre enyhítette. A Miskolci Megyei Bíróság 1.B.654/1983/14. számú ítéletével kiszabott életfogytig tartó fegyházbüntetésből engedélyezett feltételes szabadság megszüntetésére vonatkozó rendelkezést mellőzte, míg egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

Az ítéltábla kiegészítette a személyi körülményeket azzal, hogy a Budai Központi Kerületi Bíróság a 7.B.XII.794/2004/27. számú - a Fővárosi Bíróság 26.Bf.XII.8838/2005/11. számú ítélet folytán 2006. szeptember 7-én jogerőre emelkedett - ítéletével a II. rendű terheltet lopás büntette miatt 10 hó börtönbüntetésre és 1 évi

közügyektől eltiltásra ítélte, egyben a Miskolci Megyei Bíróság 1.B.654/1983. számú ügyében engedélyezett feltételes szabadságot megszüntette. A II. rendű terhelt 2006. október 3-tól ezt a büntetését tölti.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint az irányadó tényállásból csupán arra vonható következtetés, miszerint a II. rendű terhelt azzal a szándékkal tartott az I. rendű terhelttel, hogy az a sértett gyűrűjét, akár erőszakkal is, elveszi. Nincs adat viszont arra, hogy a kalapács élet kioltására alkalmas használatában megállapodtak volna. Ekként a II. rendű terhelt bűnsegédi magatartása csupán a rablás büntettségéhez kapcsolódhat. E minősítésnek megfelelően enyhítette a főbüntetés tartamát, s - mivel a Budai Központi Kerületi Bíróság 7.B.XII.794/2004. számú ügyében már sor került az életfogytig tartó fegyházbüntetésből engedélyezett feltételes szabadság megszüntetésére - az erre vonatkozó ismételt rendelkezést mellőzte.

A Fővárosi Ítéltábla ítélete ellen - 2007. április 12-én - a Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség nyújtott be a Be. 416.§-a (1) bekezdésének b/ pontja alapján felülvizsgálati indítványt a II. rendű terhelt terhére. Ebben utalt arra, hogy a II. rendű terhelt cselekményének jogi minősítése téves, s ennek következtében a kiszabott büntetés törvénysértő. Ezért indítványozta, hogy a Legfelsőbb Bíróság a II. rendű terhelt cselekményét bűnsegédként, nyereségvágyból elkövetett emberölés büntettségének minősítse, s a fő- és mellékbüntetést az elsőfokú bíróság által meghatározott mértékben állapítsa meg. A felülvizsgálati indítványban kifejtettek értelmében a II. rendű terhelt az emberölés tekintetében különös visszaeső ugyan, de ez a Btk. 166.§-a (2) bekezdésének h/ pontjában írt minősített esetet - mivel a bűnsegély járulékos jellege folytán a bűnsegéd cselekményének jogi minősítése a tettesi cselekményhez igazodik - nem alapozza meg.

A Legfőbb Ügyészség a BF.1011/2007. számú nyilatkozatában az indítványt azzal a módosítással tartotta fenn, hogy a II. rendű terhelt cselekményének helyes jogi minősítése bűnsegédként, nyereségvágyból, különös kegyetlenséggel és - a különös visszaesés személyhez kötöttségéből eredően - különös visszaesőként elkövetett emberölés büntette. Az indítványt ezért e minősítéshez igazodóan tartotta fenn azzal, hogy a Legfelsőbb Bíróság megfelelő súlyú fegyházbüntetést szabjon ki.

A II. rendű terhelt és védője a megtámadott határozat hatályban fenntartását kérte.

A felülvizsgálati indítvány alapos.

A Be. 416.§-a (1) bekezdésének b/ pontjára alapozott indítvány elbírálása során a Legfelsőbb Bíróság - a Be. 423.§-ának (1) bekezdésében foglalt szabályt követve - a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállást tekintette irányadónak azzal, hogy annak részét képezi az a - az I. rendű vádlott hitelesként elfogadott nyomozati vallomásán alapuló, de ítéletszerkesztési pontatlanság következtében csupán a jogi indokolás kapcsán rögzített - tény is, miszerint a II. rendű terhelt a sértett bántalmazásánál mindvégig jelen volt.

A tényállást alapul véve nem vitatható, hogy az I. rendű terhelt az elkövetéshez használt eszközre, a megcélzott testtájakra és az erő kifejtés mértékére figyelemmel tisztában volt azzal, hogy a cselekmény az idős sértett életének kioltásával járhat, ám - mivel a sértett értékeit meg kívánta szerezni - e súlyos eredmény bekövetkezésébe belenyugodva cselekedett. Mindemellett a véghezvitel kiemelkedően gátlástalan, embertelen, iszonyatot keltő módjának is tudatában volt. Ehhez képest a tettesi cselekmény kimeríti a nyereségvágyból, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntettének tényállását.

A Btk. 21.§-ának (2) bekezdése értelmében bűnsegéd az, aki a bűncselekmény elkövetéséhez szándékosan segítséget nyújt. A bűnsegéd a tétlessel szándékegységben cselekszik, ami azt jelenti, hogy fel kell ismernie: a tettes milyen jellegű bűncselekményt követ el, s azt is - hogy fizikai vagy pszichikai támogatásban megnyilvánuló magatartása - alkalmas a tettesi cselekmény véghezvitelének előmozdítására.

A tényállásból kitűnően a II. rendű terhelt - minthogy mindvégig jelen volt a tett elkövetésénél - pontosan tudta, hogy társa milyen bűncselekményt visz véghez. Azzal egyetértett, és annak sikeréhez - azáltal, hogy figyelő feladatot látott el, sőt meg is ütötte a sértettet, majd zsebeiben értékek után kutatott - szándékosan tevőleges segítséget nyújtott. Ilyen körülmények között fel sem merülhet, hogy az I. rendű terhelt a szándékegység keretein túllépve, a II. rendű terhelt számára váratlanul, minőségileg más bűncselekményt hajtott végre, következésképpen a II. rendű terhelt bűnsegédi magatartása egyértelműen az I. rendű terhelt által megvalósított nyereségvágyból, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntettéhez kapcsolódott.

A II. rendű terhelt ugyanakkor - az I. rendű terhelttel ellentétben - az emberölés büntettében a Btk. 137.§-ának 15. pontja értelmében különös visszaeső, hiszen cselekményét az aljas indokból, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntette miatt vele szemben kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztésből engedélyezett feltételes szabadság tartama alatt vitte véghez.

Az emberölés esetében a Btk. 166.§-a (2) bekezdésének h/ pontja a különös visszaesést nem pusztán a büntetési tételkeretet emelő tényezőnek tekinti, hanem minősítő körülményként szabályozza abból a megfontolásból, hogy az emberölés alapesetét visszaesőként megvalósító elkövetővel szemben is kiszabható legyen a határozatlan tartamú szabadságvesztés.

A bűnsegély kétségtől járulékos jellegű, ami fő szabályként azt jelenti, hogy a bűnsegédi cselekmény a tettesi cselekmény minősítését követi és a bűnsegédre is a tettesi cselekményre előírt törvényi büntetési tételkeret irányadó. Abban az esetben azonban, amikor a különös visszaesés a bűncselekmény minősítő körülménye, a fentebb említett elv nem érvényes. A különös visszaesői minőség - mint az alanyi oldal jellemzője - ugyanis mindig személyhez kötött, következésképpen csak annak az elkövetőnek (márpedig a Btk. 19.§-a szerint elkövetők a részesek is) cselekményét minősíti súlyosabban, akivel szemben ez a körülmény fennáll. Lehetséges tehát, hogy a különös visszaesőnek tekintendő felbújtó vagy bűnsegéd cselekménye különös visszaesőként elkövetett emberölésnek, a tettesé viszont csupán az emberölés alapesetének minősül, függetlenül attól, hogy a tettes megelőzőleg tudott-e vagy sem a részes személyének e jellemzőjéről.

A kifejtettekből következően a Legfelsőbb Bíróság úgy ítélte meg, hogy a Fővárosi Ítéltábla a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével minősítette a II. rendű terhelt cselekményét bűnsegédként megvalósított rablás büntettének (amely egyébként a saját álláspontjához képest is következtelen, hiszen ilyen módon a maradandó fogyatékossgot okozó testi sértéshez kapcsolódó bűnsegély értékeletlenül maradt), s ennek folytán törvénysértően enyhe büntetést szabott ki.

A II. rendű terhelt a jelen ügyben elbírált bűncselekményt az életfogytig tartó szabadságvesztésből engedélyezett feltételes szabadságának tartama alatt vitte véghez. Az elsőfokú bíróság erre tekintettel a II. rendű terhelt feltételes szabadságát a Btk. 47/B.§-ának (5) bekezdésére utalva - helyesen - megszüntette, a másodfokú bíróság pedig - ugyancsak helytállóan - e rendelkezést mellőzte, mert időközben, 2006. szeptember 7-én jogerőre emelkedett a Budai Központi Kerületi Bíróság 7.B.XII.794/2004/27. számú ítélete, amely ugyanezt a rendelkezést már tartalmazta.

Az első- és másodfokú bíróság azonban egyaránt figyelmen kívül hagyta a Btk. 69.§-ában foglalt azon rendelkezést, amely szerint életfogytig tartó szabadságvesztés esetén a határozott ideig tartó szabadságvesztés nem hajtható végre, hanem - amennyiben a terheltet az életfogytig tartó szabadságvesztésből engedélyezett feltételes szabadság tartama alatt elkövetett bűncselekmény miatt határozott tartamú szabadságvesztésre ítélik - a Btk. 47/B.§-ának (5)

bekezdése szerint a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját a határozott tartamú szabadságvesztés tartamáig, de legalább 5 és 20 év közötti időtartamra el kell halasztani.

Minthogy ilyenkor a terhelt értelemszerűen nem a határozott tartamú, hanem az életfogytig tartó szabadságvesztést tölti (amelynek kapcsán a feltételes szabadság kedvezményéből nincs kizárva) a Btk. 47.§-a (4) bekezdése a/ pontjának alkalmazása szóba sem kerülhet.

A kifejtettekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság - helyt adva a felülvizsgálati indítványnak - a Fővárosi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság 2.Bf.1193/2005/31. számú ítéletét a II. rendű terhelt tekintetében a Be. 427.§-a (1) bekezdésének b/ pontja alapján akként változtatta meg, hogy a cselekményt a Btk. 21.§-ának (2) bekezdése szerint bűnsegédként megvalósított, a Btk. 166.§-ának (1) bekezdésében és (2) bekezdésének b/, c/ és h/ pontjában foglalt nyereségvágyból, különös kegyetlenséggel, különös visszaesőként elkövetett emberölés bűntettének minősítette, s a másodfokon alkalmazott, törvénysértően enyhe büntetést korrigálva a többszörös visszaeső II. rendű terheltet a bűncselekmény jelentős tárgyi súlyához igazodóan 12 évi fegyházbüntetésre, valamint 10 évi közügyektől eltiltásra ítélte.

A Btk. 69.§-a alapján megállapította, hogy a határozott ideig tartó szabadságvesztés nem hajtható végre, egyidejűleg a feltételes szabadságra bocsátás kedvezményéből kizáró - az előbbieket folytán szükségtelen - rendelkezést hatályon kívül helyezte. Ugyanakkor a Btk. 47/B.§-ának (5) bekezdése értelmében az életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját - a határozott tartamú szabadságvesztés tartamával megegyezően - 12 évi időtartamra elhalasztotta.

A másodfokú ítéletnek a II. rendű terheltet érintő további rendelkezéseit a Be. 426.§-a alapján hatályukban fenntartotta.

A felülvizsgálati eljárás során felmerült költséget a Be. 429.§-a (1) bekezdésének zárófordulata szerint az állam viseli, a Legfelsőbb Bíróság ítélete elleni fellebbezést pedig a Be. 3.§-ának (4) bekezdése zárja ki.

Budapest, 2007. október 15.

*Dr. Kónya István s.k. a tanács elnöke, Dr. Akáczt József s.k. előadó
bíró, Dr. Márki Zoltán s.k. bíró.*

A kiadmány hitelél:

*írnok
MV*